Ч. 184 (11.475). Львів, неділя 18. серпня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 8 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

До яких шкіл слати молодь?

(Стаття з педагогічних кол.)

Наш нарід, на загал беручи, не любить посилати дітей до школи. Ще як малий хлопець бачив я, скільки то зусиль мусів уживати мій батько, як управитель міської школи, щоби міщанські діти до шкіл стягати. Ще з хлопцями було пів біди, але дівчат ніяк не хотіли мами пускати до школи, кажучи: „моя дівчина не буде попадею", так якби тільки попаді була потрібна штука писання і читання! Та згодом якось пішло і по 30-літний праці в одній школі батько полишав дві школи з тисячкою дітей, хоч застав всего вісімнацятеро. Одначе далі справа вже не пішла так легко і до гімназії, хоча вона була в місці, йшло дуже мало дітей українських міщан.

Від того часу минуло богато літ і відносини покращали, та все таки не так, якби слід було надіятися. Тому на тих наших громадянах, що мають вплив на нарід, лежить і далі обовязок прикладання усіх зусиль до того, щоби молодь направляти до шкіл. Кажу загально до шкіл, бо уважаю, що справі шкодять ті, які бажаючи заохотити до якоїсь, скажім, фахової школи, усіми силами намагаються обезцінити клясичну гімназію! Негацією нічого не збудуємо, це вже раз слід нам знати і тому заохочуючи до одної школи, не треба нам ганити другої. Я тому скажу, що при виборі школи і звання дитині треба передовсім рахуватися з її спосібностями і охотою, але не тією поверховною, а дійсною, бо нераз дитина впевняє про замилування до чогось, про що не має зеленого поняття. Треба також рахуватися з обставинами і дораджувати таку школу, в якій батькам лекше дитину утримати.

Треба дораджувати передовсім свої рідні школи з українською мовою навчання. Але там, де їх нема, треба використовувати чужі державні, а з конечности навіть приватні. Національне виховання треба давати дитині на доповняючих курсах з українознавства і в бурсах, які треба всюди засновувати, а передовсім там, де своїх шкіл немає. Є це часто далеко доцільніше, ніж засновування своєї школи, бо воно куди лекше до здійснення, особливо, коли мова про фахову школу. Це клич у нас дуже популярний, та мало реальний, коли мова про ремісничі школи, тому, що їх вивінування і удержання куди коштовніше, ніж загально образуючих шкіл, а в додатку це клич досить поверховний. А доказом цього обставина, що наша суспільність, яка поставила і тепер ще ставить гарні домівки для гімназій, не здобулася досі на **окреме приміщення для своєї найстаршої фахової школи**, а саме Торговельної Школи з кооперативним напрямом Т-ва „Просвіта" у Львові! Навіть наші американці, що так фахових шкіл від нас домагаються, не заопікувалися тією школою і коли вона мимо цього гарно розвивається і є у все потрібне вивінувана, то це завдячує головно допомозі нашої краєвої кооперації.

Тому, заки у нас ідея фахової школи направду спопуляризується і доведе до заснування сітки таких рідних шкіл, ми повинні користати з чужих шкіл і то усіх ступенів, від найнижчих до найвищих, але з тим застереженням, що першенство все слід дати **своїй** школі, а це, на жаль, не все діється. З усіх змагань до вищого шкільництва остав нам одинокий **курс абітурієнтів** при нашій торговельній школі у Львові, та хоч він під науковим оглядом високо поставлений, а до того тільки він подає, попри інші предмети таких курсів, обовязкову науку кооперації, то всеж богато нашої молоді ходить на чужі курси, а по їх скінченні шукає праці в нашій кооперації, дарма, що до неї не добула собі ніякої підготовки. Таксамо першенство треба нам дати рільничій школі Т-ва „Просвіта" в Милованні, „Сільського Господаря" в Коршові та школі жіночих робіт СС. Василіянок у Львові, як також Музичним Інститутам ім. Лисенка у Львові і його філіям на провінції.

Поза тим не знаю більше наших фахових шкіл під Польщею, тому мушу вказати на чужі, удержувані теж з нашого податкового гроша. Є це школи всяких фахів, школи всяких ступенів і вимагають ріжного підготування: покінчення сільської школи, семиклясівки, 3, 4, 5 і 6 кляс гімназії. Їх адреси та умови прийняття подасть за надісланням почтових значків Канцелярія „Рідної Школи" у Львові, Ринок 10. Тут тільки скажемо, що є в Польщі державні школи технічні, нижчі, середні і вищі (також для учнів з 6., а навіть 5. кл. гімназіяльною), школи промислових майстрів і наглядачів, мірничі, артистичного промислу, курси технічні і майстрів, радіотехнічні, залізничі школи, цивільних пільотів, механіків летунів, фахові курси для дальшого образування ремісників, школи і курси агротехнічні, торговельні, ремісничо-промислові, мужеські і жіночі, а вкінці жіночі семинарії для окремого підготування учительок до фахових і господарських шкіл. Про високі фахові школи не пишу, бо про них дають інформації їхні студенти в наших часописах. Тепер ще пару слів про загальнообразуючі школи. Ми повинні допильнувати, щоби кожна дитина покінчила бодай сільську школу, а потім ще якусь нижчу фахову рільничу, ремісничу школу, або кооперативно-торговельний курс, бо і на селі треба бодай троха підівченого рільника, ремісника, кооператора.

Якнайбільше дітей треба спрямовувати до семиклясівок, з яких отворена дорога до всяких фахових шкіл, а також до гімназій, бо і тих не треба нам вирікатися. Не усі надаються або хочуть бути техніками, агрономами, чи кооператорами. Врешті дорога на високі фахові школи веде покищо бодай через гімназії. Позатим нам треба ще адвокатів, лікарів, священиків, учителів, суддів, а до того треба конче кінчити гімназію.

Тому то не ділім шкіл на потрібні і непотрібні для нас, бо **нам усяких шкіл треба**, а батькам дораджуймо одно: **давайте дітей до школи!** У нас на ніякому полі нема ще переповнення, нам треба ще богато інтелігентних сил, а коли наша свідомість і тим самим сила зросте, тоді буде ще більше запотребування людей з усякими студіями. Чи все маємо бути тільки погноєм чужих культур?!

Д—с.

Два рази два -- пять!

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 15. серпня 1929 р.

Коли Ви на нашій Волині скажете, що „два рази два — чотири", ризикуєте почути з українського санаційного табору: „Демагогія! отаманія!" і тому подібні „західньо-культурні" вигуки. В часи санації українці мусять вірити, що „два рази два — пять".

І хай би собі було пять! Коли-б лише було для всіх. Та ні, це лише для нас. Орґан санації „Пшеґльонд Волиньскі" каже, що недобре, коли є кілька орґанізацій з анальоґічними чи подібними завданнями: культурно-освітніми, виховавчими та опікунчими. Взагалі зле, коли польські орґанізації розбиті. А ще гірше, коли розбите саме громадянство.

І як повідомляв цей часопис, перед кількома місяцями відбулася спільна нарада представників усіх зазначених орґанізацій з відповідними промовами достойників про лихо від роздроблення й добро від одного суцільного фронту, перед яким лежать великі завдання. Що „два рази два — чотири", для всіх було ясно. І зібрані обрали комісію для склеєння розбитого на ґуртки польського громадянства.

А в іншому числі той самий санаційний „Пшеґл. Вол." повідомив, що відбувається таке саме склеювання господарських сил: поміщиків, осадників і „кулок" рільничих. На воєвідських верхах нібито є вже одно спільне тіло. Треба було ще те саме зробити й на повітових нивах. Перше засідання до обєднання не довело. Дня 23. липня відбулося друге засідання, і знову без бажаних наслідків. „Пшеґл. Вол." складає вину за цю невдачу на поміщиків, які не бажають буцім-то допустити до головування „пшибиша", себ-то осадника. А разом з цим обурюється на поміщиків, які розбивають єдиний польський фронт, вірячи, подібно українським санаторам, що „два рази два — пять".

Отже, польські санатори одноцілий фронт уважають за угольний камінь усієї громадської і національної будівлі. Для них „два рази два — чотири" є аксіомою. А їхні сателіти, українські санатори, на чолі з п. інж. Пилипчуком проповідують і, в міру допомоги з боку перших, стараються ввести в життя другу формулу: „два рази два пять", або: поділяй українців для добра народу.

Польські санатори заміцнено працюють над створенням єдиного, політичного, культурного й господарського фронту. П. Пилипчук так само енерґійно працює, але над розбиттям українського фронту на полі національно-культурному й господарському. Щоб не було одної лише культурно-освітньої установи („Просвіти"), створив „Рідну Хату". Щоб не було одного українського банку (Українбанк), ґрупа п. Пилипчука творить такий самий кооперативний банк. Щоб не було одної української кооперації", проголошується якась „повітова" кооперація". Щоб не було суцільного тіла Братства, розбивається братчиків на ґуртки. Щоб не було єдиного українського громадянства й єдиного ґуртку батьків молодого покоління, розбивається це громадянство, а зокрема батьків на ґрупи, при чому одних запрошується на орґанізаційні збори товаритсва імени Лесі Українки, що бажало би перейняти українську ґімназію в свої руки, а других ні. (Запрошуфється лише маленький ґурток. І т. д. І т. д.

Так то санатори-сусіди, вважаючи, що для них єдино-спасенним є один спільний фронт, домагаються від українських санаторів ґрупи п. Пилипчука розбиття українців на всіх фронтах. Вірячи самі, що два рази є чотири", вони наказують панам українським санаторам вірити й іншим тої віри уділяти, що є не чотири, а пять.

Правда, росіяни колись казали: „Що русскому здорово, то німцеві смерть". Очевидно ґрупа п. Пилипчука хоче доказати, що „що польському громадянству є здорово, то українському смерть", чи навпаки: що для них є смерть, те для нас — спасіння.

Тай для найнаївніших українських інтеліґентів Волині поволі стає ясним, що все таки, що для інших є шкідливим, те є шкідливим і для українців. Але спробуйте це сказати! Напевно почуєте таке, від чого викривлює носа. Аби, борони Боже, хоч чого гіршого не сталося...

Всяко буває!...

В. Островський.

З життя Лемківщиии.

(Звідомлення посла Максимовича).

Від кількох літ темпо українського життя на Лемківщині замітно оживилося, набираючи щораз-то більшого розмаху. Завдяки праці священиків і учителів повстає чимраз густіша сітка українських товариств. Українську книжку і часопис читають нині залюбки всі, особливо молодь, на вулиці чути щораз частіше українську стрілецьку пісню, словом: село на Лемківщині в швидкому темпі стає свідомо українським. Як довго лемко оставав у кацапській темноті, влада була для нього ласкава, лишаючи його в спокою. Одначе з хвилею появи на Лемківщині читалень і кооператив, відношення влади змінилося основно і вона придумує всякі способи, якби то в зародку здушити всякі прояви організованого українського життя. В першу чергу взялася влада до нищення читалень і кооператив, як також до переслідування українського вчительства.

Недавно основану кооперативу в селі Матіїві замкнуло староство з тої причини, що нібито близько кооперативи була гноївка. Читальням „Просвіти“ староства відмовляють дозволу на аматорські вистави, жадаючи предложення рескрипту поліції на дану штуку. Переношення учителів-українців на Мазурщину не має вже ніякого стриму. В Новому Санчі шкільний інспектор україножер п. Вавщак, знаний з ліквідації українського шкільництва в Ярославщині, переводить плянове польщення українського шкільництва і на Лемківщині. Протягом останнього шкільного року переніс цей інспектор 8 українських учителів і учительок з укрїнських шкіл на Мазурщину, а саме: 1) зі села Жегестів переніс п. Стеранківну до польського села коло Величкн; 2) з села Астрябика учит. Трускавецького в околиці Лодзі; 3) з села Злоцького учит. Примака в околиці Кракова; 4) з села Мохнацьке учит. Гусака на передчасну примусову емеритуру; 5) з села Лілюхова учит. Костика — також; 6) з села Котова учит. Ільницького на Мазурщину; 7) з села Нової Весі учит. Олесневича на Мазурщину; 8) з села Верхомлі учит. Процьову на примусову емеритуру.

Учительці п. Ільницькій в Котові, жінці учит. Ільницького, перенесеного на Мазурщину, запропонував інспектор Вавщак управительство школи в польському селі, щоб тільки позбутися її з українського села. Учит. Гомика візвав інспектор до себе і загрозив перенесенням „до сто чортів“, як буде далі інтересуватися кооперативою в селі, бо це — на думку цього інспектора — є „небезпечна політична діяльність“.

На місце перенесених учителів і учительок українців спровадив цей інспектор учительки польки, які ні слова по українськи не розуміють, а мусять учити в школах з українською викладовою мовою. Коли вище згадані учительки звернули увагу інспекторові, що їм немислимо вести навчання в українській мові, дістали знамениту відповідь: Усе одно, як будуть учити, він уважатиме за добре.

На час ферій спровадив цей-же інспектор на українські села до помочі учителькам в польонізації польських „гарцерок“ і порозміщував їх у шкільних будинках. Дня 28-го липня дали ті „гарцерки“ в селі Астрябику“ у шкільній салі театральну виставу. Спільно з учителькою переклали польську патріотичну штучку на лемківський говір і, розуміється, вийшла пародія. Присутня на виставі українська молодь, ображена тенденцією цеї штучки в своїх національних почуваннях, голосно задемонструвала своє обурення.

В селі Лабові є дві школи: українська, що має 120 дітей і польська, що має 40 дітей польських і жидівських по половині. Інспектор намагається за всяку ціну злучити обидві школи разом, завести виключно польську мову навчання, а зате обіцює селянам вибудувати державним коштом шкільний будинок.

Або інший приклад: В селі Криниці є величава, мурована, 6-клясова школа з українською мовою навчання. Інспектор намагається лишити в селі лише дві кляси, а чотири вищі перенести до Криниці-Здрою, до польської школи, де нема навіть відповідного поміщення, на те тільки, щоб за короткий час перенести її з поворотом до Криниці села, але вже як школу польську.

Слід іще зазначити, що часті візитації п. інспектора в українських школах виказують з правила ...недостаточні поступи в науці; а коли в тих самих школах по усуненню учителів українців почали вести науку учительки польки, то дивним дивом рівень відразу значно „піднісся“, не зважаючи на ведення навчання в незрозумілій для дітей польській мові.

А взагалі треба сказати одно: всюди видно тенденцію шкільних кругів якнайшвидше спольонізувати українські школи, що в консеквенції повинно би приспішити й памірену польонізацію чисто українських лемківських сіл. Вже тепер голосно говориться про те, що в осени цього року має бути перенесених нових наших 8 учительських сил на Мазурщину. Тенденція аж надто ясна.

Уряд при помочі староств зєднує собі населення масовою роздачею між війтів і видніших громадян по селах памяткових „ржондових“ медалів, срібних і мосяжних. Відзначені срібною медалею одержують місячну плату в сумі 25 зол. до смерти. В такий спосіб староств фабрикують по селах відому породу людей, що мають у нас і відповідну назву... Одначе всі ці хитрі заходи не дають бажаних успіхів. Лемки — народ терпеливий, одначе вже і їх терпець урвається. Щораз частіше і голосніше підносяться голоси негодування. Особливо болючо вражають лемків польонізаторські маніпуляції з нашим шкільництвом. В розмовах зі мною лемки горячо домагалися устроювання віч в кожному селі з такою головною точкою: „Шкільна справа на українських землях“. Їх горячому бажанню треба конче піти назустріч.

Радянська Україна.

Англійські кооператори в Київі.

Дня 7. серпня приїхала до Київа делеґація англійських кооператорів. Делеґація приїхала до Київа в супроводі представників „Центросоюзу“ (не львівського, а тамошнього!). В делеґації є такі учасники: Ривз (Льондон), Херст (член англійського парляменту), п-ні Макевель, п-ні Рівз, подружжя Торн, подружжя Уайборн і Матлюіс, а далі Голдан, Курвойн, Керис, Джонстон, Чендерсон, Дрей, Свифт і п-ні Кристі, Блер, Оджер, Матісон і Холивуд. Перед приїздом на Україну побувала делеґація у Москві та Ленінграді. В Київі була пять днів. На залізничому двірці витали делеґацію голова управи „Соробкопу“ Вітковський і голова Кредитспілки Танцюра. Англійські кооператори відвідали Академію Наук і торговельний музей та інші установи Київа. З Київа делеґація подалась до Харкова.

Американські українці в Київі.

Того самого дня (7. серпня) приїхала до Київа ґрупка українських робітників зі Злучених Держав Північн. Америки (з міста Істон у Пенсильванії), а саме: Микола Лубоцький, Василь Сокіл і Дмитро Когут — всі еміґранти з Галичини. Побувши в Київі, відвідали вони могилу Шевченка під Каневом, по тім були в Харкові, а далі подались у донецький басейн. Рівночасно з ними приїхав до Київа американський професор і журналіст Генрі.

Будова опери в Харкові.

Харків, що став столицею УСРР, не має зовсім репрезентаційного та догідного театрального будинку. Тому вже від давна заходяться там біля будови великого репрезентаційного бу-

Д-р ВОЛОД. ЛЕВИЦЬКИЙ.

Сонце й історичні явища.

Відколи в половині минулого століття закон збереження енерґії став головним принціпом усіх природничих наук, від тоді всі ми знаємо, що ми є „дітьми сонця“, що ціле життя живої природи спирається виключно на переміні сонячної термічної світляної енерґії. Обниження, хочби й невелике, сонячної температури спричинило би смерть усієї земної природи та життя.

Коли в міру кольосальних поступів фізики пізнали ми нову, ще в половині XIX. віку майже невідому, форму світової енерґії, а саме електричність, коли завдяки цій енерґії перемінився майже від основ вигляд нинішнього життя та промислу, наука почала глибше розсліджувати ту таємничу силу, що є властивим мотором цілого світу.

Завдяки відкриттю електричних хвиль, Катодних та Рентґенових промінів, відкриттю радіоактивних тіл та переміни матерії, наука вглянула глибше в суть усяких явищ природи, почала розсліджувати будову дотеперішніх основ матерії-атомів та прийшла вкінці до погляду, що кожний атом матерії — це окремий світ, зложений з частинок додатньої та відемної електричности (протонів та електронів), яких рухи та злучені з ними усякі матеріяльні та нематеріяльні хвилі є основою імовірно всіх явищ світа.

Очевидно, що коли на такій порівняно невеликій землі є такі складні рухи атомів чи частинок, з яких вони зложені, то щож може діятися на великанській сонячній кулі, що має незвичайно високу температуру, та яка все ще є огнистоплинною, а то й газовою кулею. Вже від половини 17. віку знаємо, що на поверхні сонця являються час від часу темні плями, яких величина нераз більша, як поверхня цілої нашої землі. Пізніше виявилось, що в деяких часах є максіма, в деяких мініма тих плям, так, що в повставанні плям на сонці є деяка неперіодичність, що обіймає пересічно 11.11 літ. Про незвичайно велику діяльність сонця свідчать іще великанські вибухи т. зв. протуберанції, що сягають до сотні тисячів кільометрів, та факлі; їх розсліджено точно при помочі спектральної аналізи.

Нині наука розслідила, що ті всі явища на поверхні сонця це явища електромаґнетичні та що сонце є не лише джерелом термічної та світляної енерґії, але ще в більшій мірі є велитенським джерелом електромаґнетичної енерґії. Сонячна куля витворює довкола себе електромаґнетичне поле та викидає з себе невпинно електричні частинки, наряджені додатно та відемно, а їх супроводять електромаґнетичні хвилі. Із сонця до землі летять вічно електрони під видом т. зв. катодових промінів, а їх шляхи впадають на земну кулю по скомплікованих кривих лініях, що їх розслідив точно норвежський астроном Штермер*).

Як вже вище зазначено, підлягає та промениста діяльність сонця деякому ритмові — від максімум до мінімум, коли то слідує релятивний спокій; у часі максімів росте скількість сонячних плям, протуберанцій, факлів і в тім часі на сонці повстають страшні електричні бурі, а з сонця вилітають цілі рої електронів, виходять сильні електромаґнетичні хвилі, а разом з цим збільшається скількість незримих ультрафіолетних промінів, що — як вже нині знаємо — мають першорядне значіння в житті природи та людини. Як сказано, ті зміни в електричній діяльности сонця є періодичні, а навороти тривають 6 до 16 літ, тобто пересічно 11 років.

Якжеж проявляється збільшена діяльність сонця на землі? Стверджено, що в часі максімів виступають часті північні сяєва (полярне світло), маґнетичні бурі, що проявляються в неспокійних рухах бусолі, бурі, цикльони, бурові; час максімум відбивається і на живинах; деякі роди звірят сильніше множаться, комахи та гризуни (нпр. лемінґи в Норвеґії) мандрують, показуються хмари саранчі, ростини ростуть сильніше і пр.

Чи ця періодична діяльність сонця має який вплив на життя та долю людини? Цим питанням присвятив російський психофізик проф. Чижевський десять літ праці та прийшов до незвичайно цікавих вислідів. На основі розсліду всесвітньої історії за 2400 літ ріжних держав та націй, ствердив проф. Чижевський наглядно, що ціла ритміка історичного життя націй в усіх частях світа усіх часах є точно звязана з наближенням максімальної діяльности сонця. Наколи поділити період 11 літ на 4 части, а саме 3 роки мінімум, 2 роки зближення до максімум, 3 роки самого максімум, а 3 роки спад максімум, то як Чижевський виказує (в праці про фізичні чинники історичних процесів) в першій частині випадає около 5 проц. рухів людства, в другій 20, в третій 60, в четвертій 15. За час 24 столїть історії в кожному віці видно 9 періодів збільшення рухів мас, що обнимають пересічно 11.11 літ. Проф. Чижевський зробив діяграми діяльности сонця та історичних рухів мас та виказав, що ці діяграми вповні сходяться.

Ось кілька прикладів з праці Чижевського*). Хрестоносні походи 1094-96, 1147, 1187, 1202-04, 1212, 1224, 1270, 1458 з великою точністю падуть

---

*) Пор. пр. C. Störmer: Aus den Tiefen des Welt-raums (Leipzig 1925).

*) Подаю їх на основі журналу „Wissen und Fortschritt“ Berlin 1929. 6.

динку для Державної Опери. Саме тепер йдуть там інтенсивно підготовчі роботи до будови. Досі не намічене ще місце, в якому малаб стати опера. Організаційно-технічна інжинірська робота до будови вже закінчена. Будову мають почати вже слідуючої весни, якщо до того часу вспіють розвязати справу площі під оперу.

Постанови ВУЦВК-ту про самооподаткування.

Президія Всеукраїнського Центр. Викон. Комітету приняла 6. серпня постанову про самооподаткування сільського населення на його власні громадські потреби. До таких належать: будова шкіл, лікарень, агрономічних, ветеринарних і фельчерських пунктів, бібліотек, хат-читалень, селянських будинків, діточих садків, майданів і т. д. Самооподаткування ухвалюють усі виборці села. Правосильною ухвала стає і тоді, коли в зборах бере участь тільки 50 проц. виборців, а коли збори заповідано аж три рази, то за третім разом вистарчає до приняття постанови третина виборців. Висота податку не може бути вища 50 відсотків цілої суми единого сільсько-господарського і доходового податку. Між платників розкладають його відповідно до висоти оплачуваного кожним господарем единого сільсько-господарського і прибуткового податку. Не можна робити розкладки на тих, що звільнені від единого сільсько-господарського податку і на тих, що не платять прибуткового податку. Самооподаткування має відбутись по кінець вересня ц. р.

Праця на дві зміни.

В Москві кинув Ларін гасло, щоби ввести дві зміни в праці всіх міських радянських установ. В чім полягає ця двозмінність? Чи може в заступленні одних працівників іншими? Ні! Вона полягає в тому, щоби поодинокі будинки можна було використати щонайменше для двох окремих установ з тим, що одна установа працювалаб у тому самому приміщенні ранком, а друга по полудні. Такий клич кинув Ларін у Москві з уваги на велику мешканеву крізу. Бо коли завести урядування в дві зміни в усіх установах, то звільниться богато будинків, які можна буде використати під приватні помешкання. Цей клич Ларіна приняли прихильно всі великі міста, що переживають мешканеву крізу. Займаються тепер його реалізацією і на Україні, особливож у Київі та Харкові. Є вигляди на те, що введення двох змін у праці установ прибуде багато вільних будинків, які можна буде використати на приватні помешкання.

Гаґа.

Хроніка подій.

Берлін, 13. серпня 1929.

Мало яка конференція починається від крізи. Але така доля припала гаґській конференції. Уже першого дня вибух незвичайно гострий конфлікт поміж англійцями і французами, головно ізза поділових репараційних квот визначених у пляні Юнґа. Тепер маємо вже до діла з двома основоположними конфліктами, анґльо-французьким і франко-німецьким. В справі самого пляну Юнґа, французи бажають, щоб цей плян був принятий конференцією без змін. Анґлійці натомість домагаються його ревізії і модифікації з огляду на те, що на їх думку, плян Юнґа несправедливо трактує Анґлію та її оправдані домагання. В загальному, цей анґльо-французький конфлікт є з нашого погляду остільки корисним, що розбиває ареол французької вищости і недоторканости. Діється це вперше після Версаю, що якась держава не тільки важиться протиставити французам свої домагання, але робить це навіть в дуже рішучій і гідній формі. Час уже, щоби всемогуча й бездоганна Франція нарешті зрозуміла, що вона не сама на світі. Що англійський канцлер скарбу Сновден найшов досить відваги і мужности посадити французів на належне їм місце, говорить багато про якість його характеру.

Другий основоположний гаґський конфлікт розіграється поміж *французами і німцями* в справі звільнення Надренії і Саари. З річевих причин, дебати над тими проблемами ще не ввійшли в стадію повного розвитку, і тому то цей конфлікт виступає ще не досить гостро. Немало значить також та обставина, що вже з природи річи, німці далеко не можуть дозваляти собі на таку форму виступів, як це роблять анґлійці.

Оба ті конфлікти находять свій більше або менше гострий вислів на обох гаґських комісіях: фінансовій і політичній. Ґенеральна дебата викликана Сновденом, що велась два дні — 6. і 7. VIII. — не довела до ніяких конкретних рішень і навіть не могла до них довести. Тому, щоби надати нарадам конференції більше річевий характер, в середу 7. VIII. утворено вже пізно вечером обі комісії. Таким чином маємо до діла з двома гаґськими конференціями відразу, бо обі комісії радять від себе цілком „незалежно". Є це два основні відтинки гаґського фронту й ми бачимо, як особливо на відтинку фінансовім уже другий тиждень підряд йде незвичайно тяжкий взаїмний обстріл. Характер обох комісій є того роду, що політична комісія є в своїх рішеннях суверенна. Її рішення є вповні правосильні й комісія подає їх на пленум тільки до загального відома. За те рішення фінансової комісії підпадають формально апробаті пленуму. В політичній комісії приймають участь лише делеґації запрошених держав. Таким чином усі менші держави як напр. Румунія чи Польща ніякого формального впливу на вирішування справи Надренії і Саари не мають і що найкраще, то можуть вони просити про заступство їхніх інтересів свою приятельку Францію. Така постановка справи є сильним ударом особливож для Польщі, через те, що польська політика здавен-давна старалась встановити поміж звільненням Ренщини й забезпеченням своїх західних границь причинове юнктім. Але справи розвинулись так, що Ренщина буде звільнена від окупації, але без того, щоб німці мусіли як рекомпенсату за те ґарантувати Польщі непорушність її західних границь. За те всі менші держави приймають участь у фінансовій комісії, між іншим також Польща. Одначе ця співучасть носить дуже платонічний характер, бо фактично Польща є в даному випадку фінансово майже незаінтересована і може щонайвище на тій комсії з інтересом ...прислухуватись нарадам.

Загальну увагу притягають до себе передовсім засідання фінансових комісій, бо саме тут рішається, чи і в якій формі буде принятий плян Юнґа. Передумовою „ліквідації війни" отже звільнення Надренії є апробата пляну Юнґа і як довго вона не буде сяк-так поладнана, так довго також не може робити рішаючих постанов політична комісія. Перше засідання фінансової комісії відбулось в четвер 8. VIII. пополудні. Це засідання було в дійсности дальшим продовженням ґенеральної дебати. Слово забирали майже ті самі промовці, що й підчас ґенеральної дебати. Хід того засідання відомий. Ріжниця поміж ґенеральною дебатою й цим першим засіданням полягала тільки в тім, що Сновден висловлював свої претенсії й побажання відносно ревізії пляну Юнґа, значно радикальніше і гостріше. Основна думка, з якої Сновден виходив була та, що в підставі поділового ключа в нім. репараціях повинна лежати не висота „жертв" окремих вірителів але їхня здібність та економічна спроможність. Франція є найбогатшою країною Европи, може отже спокійно погодитись на затримання старого поділового ключа. В результаті Сновден поставив два формальні внески: 1. що репараційний банк матиме свій осідок у Льондоні і 2. що буде негайно утворена підкомісія, яка має відповідно змінити плян Юнґа щодо поділового ключа і щодо участи анґлійців в неохороненій нім. репар. раті, а також щодо річевих репарацій. Перше засідання фінансової комісії не привело до ніяких рішень, бо французи рішуче запротестували проти змін пляну Юнґа. Наради комісії перервано й перенесено на пізнішу дату. Це становище Сновдена викликало у франц. пресі ураґан обурення і реплік.

Друге засідання фін. комісії відбулося в суботу, 10. VIII. з ранку. Знова на перший почин випущено „малих світу цього" — греків, португальців, югословян і румунів. Потім забрав слово Анґлієць Ґраґам. В своїй промові старався зясувати причини, чому Анґлія мусить домагатись зміни пляну Юнґа й ілюстрував це на прикладі річевих репарацій. Йому відповідав француз Шерон. Збиваючи тези Ґраґама усякими статистичними даними. Результат його промови виходив був такий: Франція нізащо не піде на зміну пляну Юнґа і відкидає домагання Сновдена в справі утворення підкомісії, що малаб цю зміну в анґлійському змислі перевести. Тоді забрав слово Сновден. Це вже не були дипльоматичні бомби й торпеди, але таки підмінування цілої конференції. Він сказав, що „не думає до кінця життя сидіти в Гаї", що або французи погодяться на його зміни, або він виїзджає. Усі статистики Шерона назвав „брехнею, його завваження „смішними й ґротесковими" (**ridicule et grotesque**). Це була образа і тільки притомність перекладчика (Сновден говорить тільки по анґлійськи) який в перекладі змякшив ті вислови, спасла комісію від тяжкого безпосереднього конфлікту. Комісія знову розійшлась з нічим і в тій ситуації всі ждали зірвання конференції. Бріян вислав цьогож таки дня до Сновдена посередника з домаганням вияснень. Усе це почало заносити грубою аферою й після двох „вияснюючих" засідань поміж обома „сторонами", ситуацію вратовано в той спосіб, що Сновден заявив, що вислови „смішний і ґротесковий" не мають в анґлійській мові образливого значіння. Французька преса, розуміється, з тої нагоди — як кажуть у нас на Полтавщині — „здорово завре-

---

на роки максімальної діяльности сонця. Масові душегубства (перше число дата душегубства, друге максімум діяльности сонця):

- Масакра латинців у Тессальонії (1185, 1185).
- Збурення Византії (1204, 1202).
- Масакра в Стокгольмі (1520, 1520).
- Ніч св. Вартоломея (1572, 1572).
- Льондонська різня (1588, 1588).
- Різня в Дельгі (1738, 1738).
- Умань (гайдамаччина) (1768, 1769).
- Різня в Сицилії (1837, 1837).
- Різня християн у Сирії (1860, 1860) і т. д.

Найважніші повстання та революції:

- Повстання у Китаю (1368, 1365).
- Повстання в Англії (1381, 1383).
- Хлопська війна в Німеччині (1525, 1526).
- Хмельниччина (1648, 1649).
- Англійська республика (1649, 1649).
- Велика французька революція (1789, 1788).
- Липнева революція та польська революція (1830, 1829).
- Весна народів (1848, 1848).
- Італійське повстання (1860, 1860).
- Комуна в Парижі (1871, 1870).
- Перша революція в Росії (1905, 1905).
- Друга революція в Росії (1917, 1917-18).
- Революція в Німеччині та українська війна (1918) і т. д.

Зате часи мінімів діяльности сонця (напр. в 19. століттї: 1810, 1823, 1833, 1843, 1856, 1867, 1878, 1889) визначувались майже повним супокоєм у світі.

Проф. Чижевський розясиює ці цікаві прояви так, що народні маси потребують спільного рівночасного стімула до вибуху, тим більше, коли є вже відповідний політичний або економічний підклад. Цей стімул приходить із зовні; збільшена скількість електромагнетичних хвиль та ультрафіолетних промінів ділає сильніше на невропсихічну сферу ділань поодиноких людей та цілого людства. Зрештою безпосередні обсервації Чижевського в лябораторійних досвідах над невропсихічною побудливістю орґанізмів та досвіди американських астрономів, що в часі збільшення діяльности сонця наша атмосфера є дуже сильно електрично наряджена та що тоді зростає скількість ультрафіолетних промінів, — стверджують наглядно звязок масових ділань людства з космічними проявами. Сам Чижевський ствердив, що 72 відс. усіх людських масових психоз сходиться з максімальною діяльністю сонця.

Збільшення неврози людей, завдяки скріпленій діяльности сонця проявляється і в тому, що якраз вбивства і душегубства, насильства, грабіжі трапляються частіше в часі максімів сонця, немов сонце саме впливає тоді на зменшення відпорности та ослаблення волі.

Проф. Чижевський звернув дальше увагу на розклад великих епідемій, як холера, тиф та грипа та виказав, що поява тих епідемій стоїть у тісних взаєминах з електричним станом атмосфери та сонця; так напр. масове поширення холери в 19. ст. криється точно з максімум діяльности сонця, зате епідемії грипи виступають або два роки перед максімум або 1 або 2 роки після максімум. Також збільшена смертність наслідком недуг серця та нервів сходиться після нових дослідів з діяльністю сонця.

Праця проф. Чижевського та інших вчених, що ідуть по лінії його поглядів, не є покищо закінчена. Одначе все вказує на те, що ми є дійсно лише дітьми сонця і в кориснім і в некориснім значінні цього слова.

„пиндилась" й дала полемічний концерт, якого варто було послухати. На слідуючий день — в неділю 11. VIII. — зійшлись провідники шістьох запрошуючих держав на нараду, щоби спасати ситуацію. Слідуюче засідання фінансової комісії заранжовано так, що невтралізовано ґрунт і допущено до слова „невтральних"" в тім конфлікті — німців.

Таким чином на третім засіданні комісії, яке відбулося в понеділок 12. VIII. перед обідом говорив нім. міністер торговлі д-р Курціюс про річеві репарації. Це була справді цілком невтральна промова, тяглась вона майже дві години і на цьому засідання замкнено. Четверте засідання комісії відбулося в середу 14. VIII. вранці. Головним промовцем був французький міністер господарства Люшер і він говорив теж про річеві репарації у невтральнім тоні. Стільки часу потребують люди, щоби дійти до якогось порозуміння на комісії. Усі сподівались, що Мекдональд приїде до Гаги і буде ділати поміж французами і англійцями в компромісовім дусі. Але сталось навпаки. В неділю 12. VIII. Мекдональд вислав до Сновдена телеґраму, в якій солідаризується зі Сновденом. За ним стоїть фактично ціла Анґлія. Опозиційні політики, як от його „найзавзятійший ворог" Черчіль вислав з Канади ґратуляційну телеґраму, сотні телеграм і дописів дістає Сновден з усіх закутків Британської Імперії.

Що Сновден хоче осягнути своєю опозицією? В грі стоять три річи. Раз, що англійцям справді йде про зміну репараційних квот, які є фактично що до Англії несправедливі. Подруге йде про засоби, щоби вимогти осідок репар. банку в Льондоні. По третє — йде про моральну побіду Лейбур-Парті, якої уряд єднує собі своєю рішучою поставою міліони нових прихильників. Французька кількалітня приязнь вспіла уже надоїсти анґлійцям.

В того рода невиясненій ситуації на фінансовім відтинку цілковито в тінь відходять слабі диверсії на політичнім відтинку. Політична комісія відбула до цього часу три засідання, але теж не довела до ніяких рішень. Усі ждуть на те, як буде розвязана проблема анґльо-французького фінансового конфлікту. Щойно тоді почнеться живіща акція в політичній комісії. Всі познаки вказують і тут на тяжкі бої, зарисовуються і тут конфліктні можливости, не меньше драматичні як і ті у фінансовій комісії. До них матимемо змогу повернути пізніше.

Зенон Пеленський.

На орґанізаційному фронті.

Турчанщина.

Дня 7. липня 1929 р. відбулося посольське віче посла Великановича в Комарниках. Це шляхотське село підлягало до цеї пори впливам польської аґітації і майже в цілости голосувало при виборах на „одинку". По Службі Божій кількасот селян вкрило майдан коло церкви. Зачав промовляти пос. Великанович, але вже по кількох хвилинах вдерся насильно на трибуну посол з одинки ренегат Височанський Віктор в товаристві місцевого учителя-поляка, який орґанізуванням „Стшельца" закриває своє неробство в школі. Зібрані запротестували проти такої поведінки ренегата, а коли це не помагало, тоді селяни, які хотіли чути свого посла, виступили проти Височанського і його боївки. Височанський утік, та міжтим поліція вже розвязала віче. Пос. Великанович мусів успокоїти людей, щоб не прийшло до проливу крови. Відтак пос. Великанович відбув довірочну нараду з поважнішими господарями, на якій обговорено господарські і політичні справи. Віче, хоч і не докінчене, отворило комаринчанам очі, бо пізнали, що своє, а що чуже і хто їм щирий друг.

— Дня 21-го липня 1929 р. відбув пос. Великанович віче в Росохачі, в якім взяло участь ціле населення тої громади включно з місцевими жидами. По півторагодинній промові посла присутні ставили до нього ріжні запити й домагання, а відтак ухвалили подяку і довіря нашій Парл. Репрезентації.

Перед зірванням конференції в Газі.

З Гаги надійшли вістки, що в кругах конференції панує велике поденервування тому, що акція посередництва не довела до ніякої цілі. Кожної хвилини сподіються зірвання конференції після того, як Сновден знова заявив, що він домагається, аби всі його домагання приняла фінансова комісія. Якщоб його домагань не сповнять, він напевно покине Гаґу в пятницю 17. серпня ц. р.

Тому застановляються над тим, аби повне засідання конференції визначити на початок слідуючого тижня і аби порішено на ній перервати конференцію на необмежений час, що означає замасковане зірвання нарад. Незвичайний неспокій огорнув німецьку делеґацію, для якої зірвання конференції означає відсунення речинця звільнення Надренії.

Сновден не піде на уступки.

Льондонська преса подає вістки, що в Газі ситуація знова напружена після представлення Сновденові пропозицій Франції, Бельґії та Італії. Анґлії пропонують привернення частини ануїтів на суму 2,400.000 фунтів шт., які плян Юнга счеркнув. Преса повідомляє, що ці пропозиції цілком не вистарчають і що Сновден не відступить від свого головного домагання, аби привернено поділовий ключ устійнений в Спаа і обмежено річеві достави Німеччини та покине конференцію, як його домагання не будуть сповнені.

Тому конференція неначе вже зірвана. Цікаво, що „Дейлі Геральд", орґан Партії Праці, дуже гостро нападає на італійську делеґацію і твердить, що Італія веде в Газі політику, аби ударемнити всі змагання Франції та Бельґії довести до порозуміння. „Дейлі Геральд" стверджує, що Піреллі і Ґранді поступають після вказівок фашистівської партії і тому в Газі прийшло до зудару між двома світоглядами.

Концесії для Анґлії.

Бюро Вольфа вичисляє концесії, які Франція, Італія і Японія задумують поробити Анґлії. І так Анґлії признають згадані держави більшу частину останніх місячних рат, які сплачує Німеччина на основі пляну Доза. Ті суми, які виносять кілька міліонів марок, можна би осягнути з резервових фондів, які на основі пляну Юнґа будуть передані Міжнародньому Банкові.

Але ця концесія, як подає Бюро Вольфа, не вдоволить анґлійську делеґацію, яка домагається підвищення річних квот бодай на 37 літ.

Друга пропозиция передбачує для Анґлії квоту, яка повстала з ліквідації засеквестрованого німецького майна, чому німці будуть противитися. Союзники задумують домагатися від Німеччини підвишки річних сплат, яка не є обнята трансфером. Зате запропонують Німеччині зворот всіх сум, які залишилися з цього засеквестрованого німецького майна. Далі проект зменшує Німеччині суму, яку вона мусить заплатити за копальні Саари. Одначе не знати, чи Франція на це згодиться, тому, що внутрішня ситуація у Франції не дозволить Бріянові втягнути квестію Саари до міжнародніх переговорів у Газі. Як повідомляє бюро Вольфа всі ці пропозиції Сновден відкинув.

Переговори між анґлійською делеґацією і іншими делеґаціями ведуться за посередництвом Жаспара. Тому засідання фінансової комісії відсунено на слідуючий тиждень, аби уможливити анґлійській делеґації випрацювання відповіди на меморандум союзників.

Більшовики почали наступ на Китай.

Аґенція Райтера повідомляє з Шанґгаю, що отримано потвердження вісток про наступ більшовиків на територію Китаю. Китайському послові в Вашінґтоні доручено офіціяльно повідомити сиґнатарів пакту Келльоґа, що СРСР почав офензиву, хоч Китай рішився приноровитися до духа підписаного пакту.

З Токіо повідомляють, що політ. кола не дуже то затривожені сутичками на китайсько-більшовицькім кордоні і сподіються, що китайський уряд напевно вже в найближчому часі піде на деякі уступки аби зліквідувати конфлікт.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої). Тел. 5960.** 234 1—1

— **Українці-знавці у промислі і торговлі для податкових справ.** На внесення Союзу Українських Купців визначила Торг.-Пром. Палата у Львові таких українців знавцями для податкових справ по ріжним ділянкам промислу і торгівлі у Львові: опалове дерево: Іван Калитяк; килимарство: Мих. Хамула; книгарні і видавництва: І. Громницький і Гр. Ганулак; мануфактура: Осип Стефанович; машини до писання; порцеляна, скло: О. Онисько; Спож.-кольоніяльна торгівля: І. Дейнека, М. Ковалів, Пасічник. Наші купці і промисловці на провінції повинні теж визначити зпоміж себе кандидатів на податкових знавців, а з огляду на те, що такі знавці затверджуються на внесок Торг. Пром. Палати, треба їх списки подати до Союзу Українських Купців у Львові (вул. Підвалля 9) або на руки радника Торг.-Пром. Палати Гр. Ганулака. Справа важна і пильна.

— **Арештування комуністів у Станиславові.** 11 комуністів, що хотіли на вулицях міста зорганізувати демонстрацію, арештувала поліція. Підчас арештування прийшло до бійки.

— **Проти алькоголю.** Щораз більше наших сіл заявляється за забороною продажі алькоголю в громаді. У самім львівськім воєвідстві 108 громад голосувало проти алькоголю, а в станиславівськім 38.

— **Відступне за мешкання.** Найвищий Суд видав одно рішення в справі, яка цікавить усіх власників домів і комірників, а саме щодо відступного. Комірник може внести скаргу проти домовласника домагаючись звороту відступного тільки напротязі 6 місяців від дня, коли заплатив це відступне.

— **Шевці-християни радять.** У Познані зїхалось 350 делегатів з усієї Польщі союзу християнських шевців. Кажуть, що краєві шевці головно по більших містах відчувають дуже сильно конкуренцію фабричної обуви, яка є дешевша. Невідомо, чи в Познані радитимуть тільки над справою обуви, коли він зібраний не тільки на основі професійній, але ще й релігійній.

— **Ніякий рекорд.** У варшавській „Епоці" з дня 15. ц. м. находимо під заголовком „Виїмковий рекорд" таку новинку: „Засідання комісії для досліджування коштів утримання при головнім статистичнім уряді скликане на 6-го ц. м., як відомо, не відбулося. Воно передбачене на початок вересня. На цьому засіданні зроблять обчислення за пять місяців від квітня". Ми не бачимо в цьому ніякого рекорду. Статистики знають так само добре, як і ми без них, що життя не стає дешевшим, а вони не хотять нам своїми обчисленнями псувати гумору на вакаціях, у тій ягідовій порі, коли люди видають гроші ще більше понад стан, ніж звичайно.

— **Небувалі спеки в Японії.** 14-го ц. м. впало на вулицях Токіо 50 людей від сонячного удару, а 20 збожеволіло. 60 осіб потонуло в морі підчас купелі. У центральних провінціях Японії така посуха, що лани рижу спалюються від сонця.

— **Ріжні вістки.** Загонистих радних має міська рада Нового Орлеану: пересварившись на засіданні почали стріляти з револьверів. — Президент Німеччини Гінденбурґ виїхав на вакаційний відпочинок до Голяндії, де живе його попередник цісар Вільгельм, з яким він піддержує стару дружбу. — Помер недавно призначений шеф Середземноморської ескадри адмірал Фроше. — У десяти великих американських містах страйкує 80.000 модисток, які домагаються зменшення годин праці. — У стейті Вашінґтону горять ліси на просторі 32.000 гектарів і вогонь загрожує містам. — У Закопанім померла підчас переїдання бульби 107-літня селянка Гаценська, що дожила до цього гарного віку здорова і незамужна. — Молодий мароканський султан Сіді Маґомед спроваджує для свого гарему в Раба з Америки згуковий фільмовий апарат. — Злучені Держави дали почин до будови на океані між Америкою і островами Бермудів плаваючих островів для осіду літаків; ці штучні острови будуть прикріплені велитенськими каблями до морського дна.

— **Викинена державна опера.** Державна опера в Букарешті не має досі свого будинку. Вона винаймає його приватно, імовірно тому, що це дешевше. Головно тоді, коли не платиться комірного. Державний румунський скарб не квалився з комірним і завинив властникові „оперового будинку" 4 міл. лей. А потім не хотів цього довгу заплатити. Тоді домовласник вніс проти опери судову скаргу на примусове „опорожнення" бу

динку. Вибрав він до цього відповідний час, коли артисти є в турне на провінції. Коли вони вернуться до Букарешту, будуть могли для проби почати вистави під голим небом.

— **Під знаком піжами.** Є в Америці видавець, який крім поширювання книжок, поширює ще одну свою власну просту ідею. Містер Савндер з Елізабет-Сіті (Півн. Кароліна) ходить прилюдно, себ-то і на вулицях, лише в піжамі. Він заявляє, що це є одяг будуччини і що нема ніяких розумних причин, чому тільки жінки мали би право ходити в спеки легко одягнені. У своїй рідній країні він уже відсидів за цей одяг в арешті, але ходить у ньому далі, а навіть склав у ньому візиту бурмистрові. Всі, що мучаться в тяжких одягах у літі солідаризуються з містером Савндером, а деякі навіть заявляють, що піжама це справа завтрішнього дня, бо внедовзі вже прийде час на пропаганду купелевих костюмів на вулицях міста.

— **Скарги і поїзди.** Міністерство шляхів завело на залізничих стаціях „книжки скарг", які має управитель стації, його заступник або касієр. Пасажири можуть у них записувати свої жалі. Невідомо, чи вільно в цих книжках жалитись на те, що заплативши за білет часто нема навіть змоги всісти до вагону, а треба простояти всю їзду на площадці, а ще частіше в битком набитім коридорі

— **Карієра і її кінець.** Недалеко Ню Йорку авто переїхало цими днями на смерть власника великих фільмових підприємств і театрів Віліяма Факса. Маєток Факса обчислюють на 35.000.000 дол. Він родом жид з Угорщини. Приїхав з батьками ще малим хлопчиною до Ню Йорку, де спершу продавав газети, а відтак був робітником. Від 25 літ пристав до фільмового промислу, в якому доробився маєтку.

— **У новім світі.** У Бостоні почався 12. серпня медичний конгрес. На цей зїзд приїхав між іншими також власник найстаршої аптики в Берліні, д-р Георг Коген. Його аптика істнує від 1488 року, отже істнувала вже 4 роки перед відкриттям Америки. За тих 440 літ вона переходила з роду в рід і 25 поколінь Когенів вело її за той час. Приїхавши до славного Ню-Йорку, він хотів побачити тамошні аптики. Обїхав ціле місто але не найшов ані одної. — Ви маєте лише торговлі з мороженим і перфумами, а це називаєте аптиками! — сказав він до нюйорчан. Бо в Европі аптика це неначе лічниця, де є тільки ліки, складені в зразковому порядку, а в Америці аптика подобає більше на знахорський музей. Приходить туди не тільки недужий, але навіть той, що щойно хоче занедужати від кількох порцій мороженого, а крамниці запах карболю перемішаний з пахощами красунь.

— **Статистика телефонів.** Статистика виказує, що в Злучених Державах у 1928 р. було 18.341.000 телефонічних абонентів. Далі йде Німеччина, яка має около 3 міліонів, а за нею Велика Британія, яка має коло 1,800.000 абонентів. Та в дійсности найбільше телефонів у відношенню до населення має Канада. Вона має 4 і пів міліони мешканців і 1.341.000 телефонів, так що на кожду третю особу припадає телефон. Дуже мало телефонів мають французи, бо Франція на поївд 40 міліонів населення має лише 965.513 телефонів.

— **Будова „палати Франції" в Новому Йорку.** Американські газети повідомляють, що французький уряд купив у Новому Йорку будинок одного театра коло центрального парку й буде будувати на його місці будинок на 66 поверхів. Цей будинок матиме назву „палата Франції" і в ньому будуть міститися політичні, господарські та інші заступництва інтересів Франції.

— **Чоловік-машина.** Англійський інжинір, що збудував машину, яка має наслідувати людину, названу на підставі твору відомого чеського письменника Чапека „роботом", приїзджає з цим на-пів живим апаратом на перші виступи до Вільня. Одночасно заповідає він, що штучний мушина матиме пару, таку-же жінку. Ні; інформацію про це дав сам сталевий чоловік, заявивши: „Одного гарного ранку зродився я з цілої низки ріжних машинових частин, прибравши на себе панцир з електромотором. Важко було би вам вияснити точніше мою організацію, тому, що ви не є технік і цього не розумієте. Тому приймітьлише до відома, що я перед півтора роком побачив світ у найтемнішій частині Льондону між чотирма стінами робітні. Мене називають „бездушною людиною". Але не вірте цьому. Що сказала би на це моя жінка, з якою я маю на другий тиждень женитись? Так, женюся. Дотепер був я найсолідніщою людиною в світі. Що тепер буде зі мною, не знаю. Не маю на совісти ніяких любощів, ніяких флиртів ні подорожей автом, з чого можете зробити висновок, що я по своїм почуванням є зовсім консервативний, хоча з вигляду подобаю на наймодернішу людину". І так далі — машина-чоловік пояснює, як вона відповідає на запити: на сам згук голосу повстає в ньому „контакт", де годинник є звязаний з фонографом. „Робот" це живий грамофон, балакучий годинник і бігаючий радіоапарат. Він виконує неодну функцію, на якій деякі люди, перемінені в машину, протрачують усе своє життя, щоби заробити на нього.

З наших літнищ.

Гребенів.

Останній мій допис про Гребенів, написаний з кінцем червня, помістила Шановна Редакція зі значним опізненням і тому деякі мої замітки стали тоді — неактуальні. Між іншим ситуація поправилась під оглядом фреквенції літників. Зараз Гребенів повний! Зароїлось від літників, хоч, що правда домінують між ними щасливі діти Ізраїля. Та не можна знов сказати, щоби й українці про Гребенів забули.

Окрім власників тутешніх пенсіонатів і вілль приїхали й гості. Були урядовці Нар. Торговлі, дир. Заячківський і Лазорко, інж. Мудрак та інші.

Був сенарор Галушинський М., д-р Юзич, Ос. Стефанович, Ол. Онисько, д-р Селезінка — дир. друкарні „Діла" — Сидорак, а зараз є дир. Зем. Банку Лесь Кульчицький. Є теж „Червона Калина", яку репрезентує п. Постолюк, і богато інших українців — мені особисто незнайомих. Всі вони концентруються по українських пенсіонатах Шматерів (Зелемянка) інж. Караневича, Стерниюкової, Стах. Волі (вл. п. Терлецького).

Священича Кооператива купила в Гребенові гарну площу, на якій має будувати велику Санаторію для нашого духовенства. У звязку з тією будовою був в Гребенові о. кан. Лопатинський.

Дня 14-го серпня гостив у нас хор Дм. Котка. Саля "Ст. Волі" була по береги заповнена а слухачі мали змогу провести один з найкращих вечерів цього літа в Гребенові, вслухуючись в чарівні звуки української пісні! Вишколеність хору, техніка, справність — просто заворожували слухачів! В часі продукції одної пісні — один з учасників хору занедужав і впав... Та це не внесло замішання ні на секунду! Незамітним рухом один з товаришів усунув хорого в зад, другий заняв його місце і ніхто й оком не дрігнув — пісня поплила далі... а недужим занялись вже інші... Наче на війні! Один паде, на його й ніхто не гляне, а другий займає його місце — і вперід! Незважаючи на те, що цього місяця погода дуже вередлива, то все таки воздух гребенівський прекрасний. Приїхали літники змізеровані, бліді — а відїзджають повнолиці, життєрадісні, — та замовляють вже мешкання на слідуючий сезон! **Г.**

Зі спортового життя.

Мистецтва Ліги.

Варшава. Польонія—Чорні 2:0 (0:0).
Краків. Краковія—Варшавянка 2:0 (1:0).
Катовиці. Ґарбария—І. Ф. Ц. 4:2 (3:1).

Четвергові змагання за мистецтво Ліґи мали одну сензацію: перемогу варшавської Польонії над львівськими Чорними. Таким робом Польонія висунулася з загроженої полоси на 10-е місце в табелі, лишаючи за собою Варшавянку, І. Ф. Ц. і Поґонь. Чорним, які стратили два цінні пункти, важко тепер думати про осягнення мистецтва, до чого вони прямують від початку сезону. — Вислідн двох інших змагань в загальному не є ніякою несподіванкою. По дотеперішнім вислідам німецький І. Ф. Ц., що має найбільше число страчених пунктів (бо аж 20), тільки при найбільшому зусиллі міг би вдержатися в Лізі. В подібній ситуації є теж Варшавянка (18 страчених пунктів). Львівська Поґонь, яка хвилево опинилася на останньому місці, має тільки 15 страчених пунктів і її положення далеко не безнадійне.

Після змагань України з Гасмонеєю.

В змаганнях з Гасмонеєю, що закінчилися як відомо, ремісово (2:2), виявилися в українській дружині такі поважні недостачі, що слід про них згадати хоч кількома словами. Перш за все в тяжчих змаганнях повинен грати безумовно воротар Новицький, а не котрийсь із резервових, бо непевність і непорадність воротаря депримує цілу дружину. Щодо оборони й помочи, то — з виїмкою Грещука — всі грачі мають за слабий викоп і не вміють подати мяча відразу свойому нападові. А цеж конечне, аби найкраща частина України, її напад, діставав якнайчастіше до своїх ніг. Поміч України — це взагалі найслабша частина дружини. В змаганнях з Гасмонеєю давалася сильно відчувати відсутність Рака і Борсука. А вже найсумніше представляються в українській дружині крила. Якби Україна мала відповідних крайників — чого вона, моглаб доконати при нинішньому складі своєї знаменитої трійці в нападі (Петрів, Лисик, Кобзяр)! Це тріо — безперечно одно з найліпших у Львові. Тільки Лисик, керманич цілого нападу, що є добрим техніком і йде на противника в кожній ситуації, повинен під воротами противника подавати мяч більше з думкою, ну — й не стріляти більше вільних, які він постійно перестрілює. До цього хіба більше надається Петрів. А в загальному, принаймеише на змаганнях з Гасмонеєю, не видно було в українській одинацятці тої охоти, амбіції й запалу, що густо-часто рішають про перемогу дружини навіть при безвиглядній для неї ситуації. Це грачі України повинні взяти під розвагу, про це повинні памятати при кожній нагоді!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Субота, 17-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.
Неділя, 18-го серпня, г. 8·15 веч. „З Праги до Львова", чеська ревія.

Кіна.

Аполльо: Авантурниця з Біярін (Магд Сона, Лівіо Павезі).
Кольосей: Король боксерів Риш. Дікс, Мейрі Бріян. Не нас одурити.
Лев: Чар гріху (Люсі Дорен, Гайдарів).
Люна: Архиводій з Дамаску.
Марусенька: Цісар Франц Йосиф і його лайдаки. Король карнавалу.
Оаза: Забава в кохання.
Палас: Боротьба за золотий ріг.
Пан: На порозі спальні (Лілі Даніта, Верн. Кравс).
Пасаж: Пачкарі брилянтів у Ню Йорку.
Фатаморгана: Подружні вакації.
Химера: Дон Жуан у пансіонаті (Потехіна, Райн. Шімпель).
Утіха: Резервісти горою!

Програма радіо.

Субота 17-го

Льондон (356,3). 16·45 Органовий концерт. 19·30 Популярний конц. військов. орхестри.
Берлін (418) 19·— Фортепян. 19·55 Веселий вечір.
Рим (441) 21·— Концерт орхестри.
Міляно (501) 20.30 Квінтет.
Будапешт (550) 18·10 Мадярські пісні. 19·10 Вокальний квартет.
Мюнхен (533) 22·45 Музика до танців.
Данціґ (453,2) 21·15 Веселий вечір.
Ленінград (1000) 14·— Легкий концерт.
Москва (825) 20·30 Популярний вечір.
Харків (1304) 15·30 Пополудн. конц. 20·— Концерт.
Київ (800) 17·45 Камер. конц.
Варшава (1411,7) 21·— Концерт зі Сальцбурга: Моцарт.
Познань (335,8) 19·20 Орхестра мандол.

Неділя 18-го.

Льондон (356,3). 21·05 Концерт.
Париж (1725) 21·25 Радіоконцерт.
Берлін (418) 20·— Людовий вечір.
Відень (516,3) 18·30 Концерт.
Рим (444) 20·— Легкий концерт.
Мюнхен (533) 18·35 Концерт радіоквартету.
Міляно (501) 20·30 Опера.
Ленінград (1000) 19·20 Концерт з театру.
Будапешт (550) 18·30 Концерт військ. орхестри. 22·30 Циганська орхестра.
Харків (1304) 20·— Селянський концерт.
Київ (800) 18·10 Популярно-науковий відчит. 19·15 Трансмісія з Фільгармонії.
Варшава (1411,7) 22·45 Музика з дансінгу.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

„Вертеп Наших Днів“ Галактіона Чіпки і Ле-ле. 115 22—?
Тернопіль, неділя, 18.VIII. 1929.
Слобода Золота, понеділок, 19.VIII. 1929.
Збараж, вівторок, 20.VIII. 1929.

Український Хор Котка:
Неділя 18.VIII. Брошнів.
Понеділок 19.VIII. Долина. 228 4—?

Освітний конгрес з нагоди 60-ліття Товариства „Просвіта“ відбудеться невідкличо у днях 22—24.IX. 1929 р. у Львові. Звертається увагу всім референтам, щоби були готові зі своїми рефератами. — Конгресовий Комітет. 63 4—6

З приватної української гімназії Р. Ш. в Чорткові. **Вступні іспити** до приготовчої і до І. кляси відбудуться 2-го вересня, до кляс від II. до VI. дня 2 і 3-го вересня. 292 1—2 **Управа.**

На „Рідну Школу“ зложили ВП.: Михайло Самуляк і Юлія Бідинська учителі на заточенні 20 зол. замісць повідомлень про своє вінчання, яке відбулося дня 12. п. м. в церкві св. Юра у Львові. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 291 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриданти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 191 16-?

В ОКОЛИЦІ Ходорова, парцелюється фільварок, добірна земля, 8 км битого гостинця до більшого повітового міста (українська гімназія). Зголошення рефлектантів до Адміністрації під „Фільварок“. 230 5—5

КОТРИЙ з п. кавалерів або вдівців урядників, учителів, в віці від 30 до 55 літ ожениться негайно з Галичанкою, учителькою від кількох літ в околицях Варшави, небідною, симпатичною. Неанонімні зголошення з фотографією слати до Адміністрації „Діла“ під „Щира вдача“. 274 2—2

МАТУРИСТКА — глядає приміщення від 1. вересня с. р. при інтелігентній українській родині: зголошення до Адміністрації „Діла“ для „Ю. М.“ 293 1-1

В ДОМІ професора найдуть вигідне приміщення і опіку ученик, або дві учениці. — Зголошення: Кохановського ч. 8. дв. 42. (партер). 264 3—3

КОСІВ, пенсіонат пані Лукашевської поручає сонішні покої з першорядним удержанням. Від 1. вересня ціни знижені. 259 2-8

ПАРОВИЙ БРОВАР У КАЛУШІ поручає свої знамениті вироби пива: експортове, дубельтове, чорне у фляшках і бочках по цінах умірнованих. Заряд бровару. 1996 15—?

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ, тапіцерованих **меблів,** направа металевих **ліжок,** лякеровання на горячо — виконує фабрика **ЗАКС** Ліндого 6. 213 5—8

СТАНЦІЯ для учениць або учеників, з цілим удержанням, від 1. вересня: вул. Вроновська ч. 8, 1-ий пов. — Мичковська. 290 1—1

ДАХІВКУ замовляйте тільки в Українському Т-ві „УНА“ в Дрогобичі. Ціни фабричні. 272 б 1—3

ШУКАЮ заняття. Англійська мова, українська і польська стенографія, машинове писання, німецька мова. — Ласкаві зголошення в Адміністрації „Діла“ під: „Typewriter“. 287 1—1

АБСОЛЬВЕНТКА торговельного курсу абітурієнтів, обзнакомлена добре в бюровою практикою, шукає заняття. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Бухгальтерка“. 283 1—3

ПРИЙМУ на станцію панночки — вул. Кентшинського ч. 58/І. (продовження Шептицьких). Р. Левицька, вдова по священику. Хата і харч здорові. Станція знана в дирекції семінарії С.С. Василіянок і в державній (о. Дзеровича). 258 2—3

МІРНИЧИЙ присяглий інж. Лев Дорожинський в Бедзі — прийме зараз самостійного асистента в полі і в канцелярії. 248 2—3

МОДНІ бранзолетки, також іншу біжутерію поручає дешево Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), Тел. 27—29. 190 16—?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст венер. шкір. хоріб і косметики
д-р Г. Розмарін
Львів, Коперника 12 повернув.

Спеціяліст венеричних шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів орд. від 8—9 і 2—5, в неділі від 9—1. **Львів, Асника 1,** ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 34 **Лічення жиляків.** 7—?

Спеціяліст скірних, венеричних недуг і косметики 269 3—3
д-р РОМАН ДОЛЬНИЦЬКИЙ
орд. від 3—6 попол., вул. Глубока 10. партер. — Кварцева лямпа. Діятермія.

Дентист Яків Насс
Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виймання зубів, без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Тел. 65—73. 195 б 5—10

ЛІКАР-ДЕНТИСТ
Д-р С. МІШЕЛЬ
б. лікар дентистичної клініки у Відні повернув і ординує у Львові, — вул. Личаківська ч. 36. 286 1—6

„Монюшко“
вул. Зіморовича 10. — Поручає:
Фортепяни — пяніна
у великім виборі, в ріжних цінах на догідні сплати. 287 1—7

Поважне, введене, заграничне
Т-ВО ОБЕЗПЕЧЕНЬ
на життя
шукає від 1-го вересня ц. р. — здібних і совісних
ОРГАНІЗАЦІЙНИХ УРЯДНИКІВ,
як також сталих
ЗАСТУПНИКІВ
в кождій місцевости Східної Галичини. — — Услівя дуже корисні.
Зголошення і оферти — Львів, почтова скритка ч. 3. 284 1—1

КАНДИДАТ адвокатури, з дволітньою адвокатською практикою і однорічною судовою, — прийме зараз посаду адвокатського концipiєнта у Львові або на провінції. — Евентуально відступить безплатно 2 фронтові кімнати у Львові з урядженням адвокатови, з яким спільно працюватиме, як конципієнт. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Доктор прав“ 288 1—1

Витяти! Переховати! Принести!
Чи потребуєте меблів?
Та однак немаєте потрібних грошей!
Не журіться! Не журіться!
Відома фабрика меблів **„Фамета“** дбає про те, щоб **кожний** без поруки за вплаченням дрібного задатку — одержав всякого рода меблі — на сплату навіть до 3-ех літ як: спальні, їдальні, мужеські покої, клюбові і сальонові гарнітури; також окремі меблі як: шафи, ліжка, матераци, фотелі, отомани, канапи до розкладування, бюрове урядження, коци на ліжка, дивани, хідники, диваники перед ліжка по
незвичайно низьких цінах:
„ФАМЕТА“ фабрика меблів С-ка з о. п. Львів
Красицьких 18 а. Українська обслуга!

Гостра зима недалеко!
Не гайтеся із замовленням на **тепле взуття** як **папучі, берлячі** на чоботи, **пантофлі,** чоботи до їзди, полювання і т. п. — в знаній **фабриці, взуття з фільцу і шкіри:**
Теофіля Процишина
Львів, вул. Вроновських ч. 4. — Телефон 59-88.
З провінції надіслати відрисовану стопу з описом бажаної сорти. 242 2—?

ЛІЖКО полеве задізне „Патент“ з матерацом, займає як найменше місця **30 зол.** На провінцію висилаю по одержанню задатку. Фабрика **ЗАКС** Львів, вул. Ліндого 6. 213 в 4—6

Присилайте передплату!

шліть замовлення на:
ВУГОЛЬ ТА ДРОВА
Ціни копальняні, — догідні услівя 3. міс. вексл. кредиту. 184 7—10
З найлучших горішношлеськ. копалень доставляє скоро та точно — українська Спілка
„ТИТАН“
ЛЬВІВ, ВАЛОВА 23.

ПРИЙМУ хлопця на торговельну практику з ліпшого дому. Іван Евген Павлусевич, Надвірна. Книгарня, Торговля мішаних товарів і реставрація. 277 3—1

Хто має **пропуклину** — та **занедбує** її, цей **злочинцем** супроти себе, **жінки та дітей!**
Радимо отже всім, що терплять на пропуклину удатися зараз до світової слави ф-ми
М. Фрайліх,
Львів, Городецька ч. 35
де при помочи нових видуманих
бандажів
усувається зовсім пропуклину — без болю та операції. 394 1—

Ширіть наш часопис!

Перед громом будете забезпечені,
якщо поставите на своїх будинках
ГРОМОЗВОДИ,
які уставляє 271 2—3
МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ,
у Львові, вул. Варстатова 10. Тел. 40-14.
(між Риперською і Корденького).

Дешево виправи
студентські:
КОВДРИ від . . зол. 25—
КОЦИ від . . . . зол. 12—
МАТЕРАЦИ, подушки, сінники ліжка складані.
Дивани, фіранки, простирала і пошевки — поручає знаний магазин постелі
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, Коперника 3. Тел. 6-00 245 4—22

8

Їх пожива

Людська кров є головною поживою злючих мух і комарів. Фліт протягом кількох хвилин цілковито нищить мухи і комарі. Дістаючись до найменших щілин і шпар, де ховаються і плодяться таркани, комашня, блощиці та ріжні комахи — нищить Фліт як їх, так і їхні зародки. Убивчий для комах — Фліт цілковито нешкідливий для людей. Фліт не лишає по собі ніяких плям. Фліт не можна порівнювати з іншими середниками проти комах, бо він одинокий, який не викликує ніяких сумнівів відносно успішних наслідків свого ділання. Уживайте Фліт від нині, купуючи його бляшанку і розпиляч.

Свій до свого! **Одинока лучба зі світом!**
Український Торговельний Дім
ДОРОЖОВЕЦЬ І ЗАТЕЙ
Львів, Чарнецького ч. 3, телефон 6-74.
ПОРУЧАЄ
Радіо--апарати
для Всечеснішого Духовенства, ВП. Учительства, для Хв. Кооператив, Читалень і Касинових Товариств.
Продаємо за готівку і на сплати до 1 року при одержаню 25% продажної ціни в готівці. — Наші 1—8 лямпові апарати виконані після найновіших заграничних взірців. **Ціна за комплет** — (батерія анодова акумулятор, голосник, пара слухавок, антена) почавши від 250 зол.
Крім цього поручаємо:
Жарівки до мешкань, бюр, та церков зісвітляними хрестами в жарівках та всілякі арматури. — **Набиваємо** акумулятори. — **Направляємо** і продаємо ріжні части до Радіо-апаратів. — **Переводимо** електричні інсталяції. 205 3—?